

Висновки. Отже, фінансова стійкість банку як економічна категорія відтворює систему економічних відносин щодо реальних функцій та завдань, які виконує цей банк у суспільстві. Правильне управління фінансовою стійкістю банку забезпечує ефективну реалізацію об'єктивно сформованих цілей та допомагає досягати відповідного статусу на ринку банківських послуг, що дає змогу підтримувати рівноважну внутрішню структуру та контрольований профіль ризику.

Українські банки намагаються покращувати систему управління стійкістю та ризиками, щоб їх показники рентабельності, кредитоспроможності, ліквідності були якнайвищі, проте стан економіки, фінансова криза, ментальність суспільства та багато інших факторів не дає іноді можливості ефективно керувати банківською системою.

Найсуттєвішими макрофінансовими показниками, які визначають динаміку фінансової стійкості банків України, є цінні характеристики банківських ресурсів, що залежать від джерела, способу, обсягу та терміну їх залучення чи розміщення. Водночас зростання цін на кредитні ресурси (кредитних ставок) веде до зниження рівня фінансової стійкості. Із зазначеного випливає, що масштабна акумуляція банківських ресурсів та їх ефективна трансформація в інвестиційні кошти можливі лише за умови сталого економічного розвитку. Саме тривале економічне зростання, яке найчастіше ілюструється динамікою реального ВВП, забезпечує фундамент для розвитку та зміцнення національної банківської системи, забезпечення її надійності та фінансової стійкості. Від так на рівень фінансової стійкості банків впливають фактори, що забезпечують коротко – та довгострокове економічне зростання шляхом активізації процесів кредитування та інвестування.

Джерела та література:

1. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи / О. В. Дзюблюк, Р. В. Михайлюк. – Тернопіль : ТНЕУ, 2009. – 316 с.
2. Добринь С. В. Аналіз впливу факторів фінансової безпеки на фінансову стійкість банків / С. В. Добринь, І. Б. Убілава // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 92-95.
3. Довгань Ж. Фінансова стійкість банківських установ у період економічної кризи / Ж. Довгань // Вісник НБУ. – 2009. – № 4. – С. 20-27.
4. Заруцька О. Розподіл банківського ринку за методикою нейронних мереж / О. Заруцька // Вісник НБУ. – 2010. – № 6. – С. 14-19.
5. Заруцька О. Структурно-функціональний підхід до аналізу фінансової стійкості банків / О. Заруцька // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 34-37.
6. Коваленко В. В. Методичні підходи до визначення рівня фінансової стійкості банківської системи / В. В. Коваленко // АПЕ. – 2011. – № 7. – С. 232-240.
7. Михайлюк Р. В. Концептуальні засади механізму управління фінансовою стійкістю комерційних банків / Р. В. Михайлюк // Світ фінансів. – 2005. – № 3-4 (4-5). – С. 21-31.
8. Примостка Л. О. Банківські ризики: теорія та практика управління : монографія / Л. О. Примостка, О. В. Лисенюк, О. О. Чуб. – К. : КНЕУ, 2008. – 456 с.
9. Симановський А. Ю. Про регулятивні вимоги до стійкості банків / А. Ю. Симановський // Д и К – 2009. – № 9. – С. 12-19.
10. Стефанишина А. Характеристика та аналіз методик оцінювання фінансової стійкості банків України та зарубіжжя / А. Стефанишина // Вісник НБУ. – 2010. – № 6. – С. 65-72.
11. Чуб О. О. Банки в глобальній економіці : монографія / О. О. Чуб. – К. : КНЕУ, 2009. – 340 с.
12. Національний банк України : [Електронний ресурс] : офіційний сайт. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua>

Чинай А.Ш., Кремпова Н.Л.

УДК 658.14/15

ПРОБЛЕМА ДОСТАТНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин виникає необхідність підвищення ефективності виробничої діяльності підприємства шляхом вдосконалення управління активами. На ефективність управління активами суттєво впливає своєчасне проведення аналізу, правильна оцінка і прогнозування, результати яких залежать від методики проведення аналізу і оцінки показників управління активами підприємства.

В умовах жорсткої конкуренції підвищується значимість управління активами підприємства.

Від забезпеченості активами, їх структури та рівня використання багато в чому залежать ефективність функціонування та фінансова стійкість підприємств. Тому в систему управління активами поряд з плануванням, нормуванням та обліком входить регулярний аналіз їх складу, динаміки, відповідності потребам поточної виробничо-господарської діяльності. Виникає проблема достатності активів підприємства.

У сфері управління активами підприємства існує велика кількість фундаментальних та методичних робіт. В українській економічній літературі це роботи Коваленко Л.О., Ремньової Л.М., Лещинського О.Л., Бабицького А.Ф., Калини А.В., Білик М.Д., Поддєрьогіна А.М., Беремчука В.Ф., Измайлової К.В., Буряковського В.В., Кармазина В.Я., Голошубова Н.О., Смолін І.В. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою даної статті є визначення достатності активів підприємства.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення таких основних завдань:

- проаналізувати активи підприємства, оцінити ліквідність його балансу;
- виявити систему показників, які найбільш повно характеризують достатність активів підприємства;
- визначити рівень достатності активів підприємства та виявити напрями його поліпшення.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо питання достатності активів підприємства більш детально на прикладі КРВП «Кримтролейбус», що функціонує в Автономній Республіці Крим, м. Сімферополь.

Стабільність фінансового положення підприємства в значній мірі залежить від того наскільки раціонально та правильно підприємство вкладає свої фінансові ресурси в активи. В процесі функціонування підприємства величина активів і їх структура постійно змінюються. [1, с. 96] Розглянемо структуру активів КРВП «Кримтролейбус» за 2008-2010 роки (табл. 1).

Таблиця 1. Структура й динаміка активів КРВП «Кримтролейбус» за 2008-2010 роки.

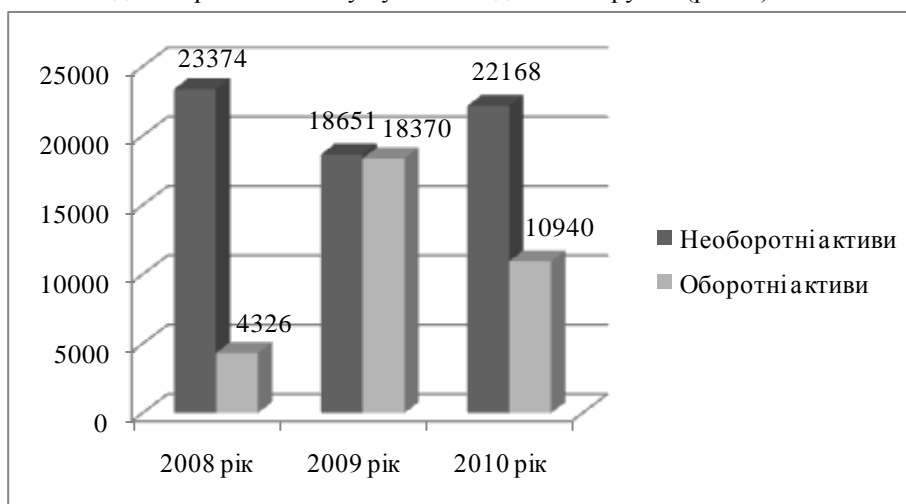
Стаття	Абсолютні величини, тис. грн.			Структура, %			Абсолютне відхилення		Відхилення в структурі, %		Темпи зростання, %	
	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2009/ 2008р.	2010/ 2009р.	2009/ 2008р.	2010/ 2009р.	2009р./ 2008р.	2010 р./ 2009р.
Необоротні активи	23374	18651	22168	84,38	50,38	66,95	-4723	3517	-34	16,57	79,79	118,86
Оборотні активи	4312	18357	10933	15,56	49,58	33,02	14045	-7424	34,02	-16,56	425,72	59,56
Витрати майбутніх періодів	14	13	7	0,06	0,04	0,03	-1	-6	-0,02	-0,01	92,86	53,85
Баланс	27700	37021	33108	100	100	100	9321	-3913	-	-	133,65	89,43

Джерело: розраховано автором на основі балансу підприємства.

У цілому активи підприємства за аналізований період (2008-2010 рр.) збільшилися з 27700,0 тис. грн. до 33108,0 тис. грн., або на 19,5 %, при збільшенні їх в 2009 р. в порівнянні з 2008 р. на 33,6%.

Активи підприємства у 2009 році збільшилися на 9321 тис.грн., це може свідчити про підвищення обсягів основної діяльності, яке, у свою чергу, позитивно впливає на платоспроможність підприємства. Водночас змінилася структура активів.

Аналізуючи активи підприємства за 2008 р. можна побачити, що питома вага необоротних активів підприємства становила 84,38%, а оборотних активів 15,56%. Таким чином, питома вага оборотних активів у сукупних активах підприємства збільшилась до 49,58% (18357 тис.грн.). Це є позитивним фактом, тому що розширюється основна діяльність підприємства. У 2010 році структура активів підприємства змінилась таким чином: питома вага необоротних активів збільшилась на 15,57 % в порівнянні з 2009 р. і склала 66,95%, а оборотних зменшилась до 33,02%. Цю структуру активів можна охарактеризувати як «важку», що свідчить про значні накладні витрати та високу чутливість до змін виручки (рис. 1).

Рис. 1. Структура і динаміка активів підприємства за 2008-2010 рр.

Джерело: складено автором за даними таблиці 1

Таким чином, оскільки темпи приросту оборотного капіталу значно перевищували темпи приросту необоротного, намітилась тенденція прискорення оборотності всіх сукупних активів, а отже з'явилась можливість збільшити свої прибутки. Залучені фінансові ресурси в основному були вкладені в оборотні активи, що підвищило фінансову стабільність підприємства. Така динаміка показників привела до підвищення мобільності майна. Адже оборотний капітал має вищу швидкість обороту, а значить забезпечує більший приріст прибутку.

Найбільшу частку необоротних активів займають основні засоби. Так, у 2008 році вони склали 97,98% від загальної суми необоротних активів, у 2009 році – 99,9%, у 2010 році – 99,83%. У 2008 році основні засоби склали 22901 тис. грн. за рахунок введення в експлуатацію нових об'єктів, а саме придбання підприємством 5 тролейбусів. У 2009 році спостерігається зменшення вартості основних засобів до 18633

тис.грн. порівняно з 2008 роком, за рахунок списання деяких видів основних засобів, як обладнання та тролейбусів. У 2010 році сума основних засобів збільшилась на 3496 тис.грн. порівняно з 2009 роком і склала 22129 тис.грн., це відбулося за рахунок списання частини реконструкції контактної мережі Симферопіль-Ялта.

Певні зміни відбулися у структурі оборотного капіталу. Основним призначенням коштів у оборотних активах є забезпечення безперервності виробничого процесу. Найвищими темпами за звітний період зростали грошові кошти (704,0 %), у результаті чого їхня частка збільшилась з 8,6% у 2008 р. до 23,9 % у 2010р., при її зменшенні до 8,2% у 2009 році. Це – позитивна тенденція в умовах економічної кризи.

Структура з високою часткою заборгованості й низьким рівнем грошових коштів може свідчити про проблеми, які пов'язані з оплатою послуг підприємства, а також про переважно не грошовий характер розрахунків. У 2009 р. порівняно з 2008 р. спостерігається ріст суми грошових коштів майже в 4 рази, це зумовлено поверненням недоданої раніше розподіленої, згідно річного плану, субвенції, яка надається для пільгової категорії громадян. Але з урахуванням того, що на період 2008 року, субвенція була надана підприємству в останні дні року 30 грудня, ця вартість була перенесена на 2009 рік 1.01.2009 р. і склала 1510 тис. грн.

Як свідчить проведений аналіз, питома вага запасів у загальній сумі оборотних активів склала 29,45% у 2008 році, 13,42% у 2009 році, 22,35% у 2010 році. Причиною зростання запасів було збільшення обсягу виробництва й, відповідно, зростання потреби в основних матеріалах, придбання великої партії запчастин.

Дебіторська заборгованість у 2009 році значно зросла і склала 13540 тис.грн., тоді як у 2008 році цей показник складав 2669 тис.грн. Це пов'язано в першу чергу з тим, що з 2008 року по 2009 рік в КРПП «Кримтролейбус» збільшився перелік надаваних послуг. Таким чином підприємство у цей проміжок часу збільшило дебіторську заборгованість за рахунок збільшення видів послуг, таких як реклама, оренда земельної ділянки, а також за рахунок недофінансування комерційної діяльності – виплат субвенцій з державного бюджету України. У 2010 році даний показник значно зменшився і склав 5870 тис.грн., що дає підстави говорити про поліпшення ефективності управління дебіторською заборгованістю.

Для більш детального виявлення достатності поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань, тобто короткострокової кредиторської заборгованості, оцінемо ліквідність КРВП «Кримтролейбус» за 2008-2010 рр.

Оцінюючи ліквідність підприємства, необхідно розрахувати такі коефіцієнти: коефіцієнт покриття; коефіцієнт швидкої ліквідності; коефіцієнт абсолютної ліквідності (табл. 2).

Таблиця 2. Оцінка ліквідності КРВП «Кримтролейбус».

Назва коефіцієнту	2008 рік	2009 рік	2010 рік	Відхилення	
				2009/2008	2010/2009
Коефіцієнт покриття	0,42	0,73	0,48	0,31	-0,25
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,3	0,63	0,37	0,33	-0,26
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,04	0,06	0,11	0,02	0,05

Джерело: розраховано автором за даними балансу підприємства.

Коефіцієнт покриття дає загальну оцінку ліквідності активів, показуючи, скільки гривень поточних активів підприємства припадає на одну гривню поточних зобов'язань. Такий показник розраховується за формулою:

$$\text{Коефіцієнт покриття} = \frac{\text{Оборотні активи} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (1.1)$$

Критичне значення коефіцієнта покриття прийняте за 1. На даному підприємстві коефіцієнт покриття менший за 1, це свідчить про те, що підприємство має неліквідний баланс. За аналізований період цей показник збільшується до 0,73 у 2009 р. (наближається до норми), у 2010 р. зменшується по відношенню до 2009 р. до 0,48 через зниження суми оборотних активів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності на відміну від попереднього враховує якість оборотних активів і є більш чітким показником ліквідності, тому що при його розрахунку беруться до уваги ліквідні поточні активи (запаси не враховуються).

$$\text{Коефіцієнт швидкої ліквідності} = \frac{\text{Оборотні активи} - \text{Запаси} + \text{Витрати майбутніх періодів}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (1.2)$$

Даний показник на КРВП «Кримтролейбус» в 2008-2010 рр. менший за 1, це свідчить про недостатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, що частина поточних (короткострокових) зобов'язань може бути погашена негайно. [6, с.107]

$$\text{Коефіцієнт абсолютної ліквідності} = \frac{\text{Грошові кошти та їх еквіваленти}}{\text{Поточні зобов'язання} + \text{Доходи майбутніх періодів}} \quad (1.3)$$

Критичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності має бути не меншим 0,2-0,25. На КРВП «Кримтролейбус» даний показник менший за норму, але збільшується з кожним роком, це позитивна тенденція.

Висновки. Нові умови господарювання потребують зміни в управлінні господарськими суб'єктами. Управління фінансами на рівні підприємства має ряд цілей: прибуток, ліквідність, достатність активів. Для досягнення поставлених цілей необхідно налагодити систему планування, прогнозування та контролю за раціональним використанням активів.

Аналіз показав, що КРВП «Кримтролейбус» має неліквідний баланс, спостерігається недостатність поточних (оборотних) активів для погашення поточних зобов'язань.

У таких умовах необхідно розробити шляхи поліпшення управління оборотними активами, які включають: прискорення оборотності оборотних активів; забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів; забезпечення мінімізації втрат оборотних активів в процесі їх використання; формування принципів фінансування окремих видів оборотних активів; максимізація прибутку підприємства при збереженні ліквідності.

Прискорення обороту оборотних коштів дозволяє визволити значні суми і, таким чином, збільшити обсяг виробництва без додаткових фінансових ресурсів, а кошти, що вивільнилися, використовувати відповідно до потреб підприємства. Прискорення оборотності оборотних коштів є першочерговою задачею підприємств у сучасних умовах і досягається наступними шляхами:

- удосконалювання системи розрахунків;
- удосконалювання системи економічного стимулювання ощадливого використання сировинних і паливно-енергетичних ресурсів;
- розширення складської системи матеріально-технічного забезпечення, а також оптової торгівлі матеріалами й устаткуванням.

Також виникає необхідність перебудови облікової системи України на міжнародні принципи обліку та статистики, що потребує формування нової бази обліку і аналізу активів на підприємствах різних форм власності.

Джерела та література:

1. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2005. – 592 с.
2. Коваленко Л. О. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова. – 3-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2008. – 483 с.
3. Момот Т. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / Т. В. Момот. – К. : ЦУЛ, 2008.
4. Оспіщев В. І. Фінанси : навч. посіб. / В. І. Оспіщев, Л. І. Лачкова, О. П. Близнюк; ред. В. І. Оспіщев. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К. : Знання, 2008. – 366 с.
5. Поддєрьогін А. М. Фінансовий менеджмент : підруч. / А. М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2005. – 627 с.
6. Усач Б. Ф. Аудит : навч. посіб. / Б. Ф. Усач. – 4-тє вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 231 с.

Шальнева В.В., Лесик Ю.К.

УДК 658.14

МЕРОПРИЯТИЯ ПО ПОВЫШЕНИЮ ЭФФЕКТИВНОСТИ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ

Введение. Актуальность темы обусловлена исключительной ролью, которая принадлежит финансовым ресурсам в жизнедеятельности предприятия. Одной из важнейших проблем, с которой сталкиваются предприятия, является недостаточная эффективность финансовых ресурсов в условиях рынка. Учитывая то, что финансовые ресурсы - важнейший фактор экономического роста, реорганизации управления финансовыми ресурсами предприятий необходимо сегодня рассматривать как центральное звено всего комплекса мер, направленных на его обеспечение.

Цель исследования. Цель работы состоит в раскрытии сущности финансовых ресурсов и рассмотрение путей по повышению эффективности финансовых ресурсов предприятия. Темой финансовых ресурсов интересуется немало ученых, в частности профессор КНЭУ Поддерегин А.М., кандидаты экономических наук, такие как Садеков А.А., Лащак В.В., Чацкис Ю.Д., Литвиненко Е.А., Василик О.Д. и многие другие.

Результаты исследования. В действующих законодательных и нормативных актах в Украине термин «финансовые ресурсы» используется довольно часто, но в любом случае отсутствует его толкования. Относительно определения сущности финансовых ресурсов среди ученых-экономистов и практиков также нет единой точки зрения, наблюдается довольно разное объяснение.

Сформировались также два основных подхода к определению состава финансовых ресурсов, в том числе финансовых ресурсов предприятий. Согласно первому, финансовые ресурсы - это средства (фонды, накопления, доходы), имеющиеся в распоряжении государства и предприятий. Этой точки зрения придерживается большинство ученых экономистов: В.Г. Белоплицкий, И.А. Бланк, Л.Д. Свекла, А.Д. Василик, И.В. Зятковский, Г.Г. Нам.

Во времена Советского Союза многие специалисты рассматривали финансовые ресурсы лишь как денежные средства или денежные доходы, накопления и т.п.. Сейчас специалистами высказывается мнение о финансовых ресурсов в форме, отличной от денежной. Так, В.М. Опарин определяет, что «финансовые